

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

A zsinatról.

Hogy megint utána vagyunk a zsinat egy ülészakának — immár a hatodiknak, mely nem foglalkozott törvényalkotással — sokak előtt felmerül a kérdés, vajjon nem volt-e ez a zsinattartás olesóidőknek hasztalan soka. Meg sem lehet ütközni a kérdésen, mert valóban egyházi életünk számtalan sebe vár orvoslásra és a zsinat ülései megint inkább csak formaságok voltak, látszat szerint legalább egyedül arra valók, hogy a zsinattartás joga megint egy esztendőre biztosítva legyen. Nem alap nélkül merül fel az aggodalom, hogy a jogfenntartásnak ez a biztosítása nem éri meg azt a sok fáradságot és költséget, amellyel a zsinat összeülése és néhány napi együttléte jár.

Mégis úgy gondolom, nincs igazsága a kemény kritikuskoknak, mert az 1919-iki szomorú esztendőtlől eltekintve, zsinatunknak egyetlen ülészaka sem múlt el valamely üdvös eredmény nélkül. A múlt esztendőben a belhivatalnoki javadalmak körül felmerülő szomorú viták békés kiegyenlítésére adott egységes útmutatás, a feltorlódtott törvénykezési ügyek elintézésének lehetővé tétele, a szélszakított területek egyházi kormányzatának mikéntjére vonatkozó utasítás mutatják a zsinat hasznosságát; az idén meg a nyugdíjas lelkészek és lelkész-özvegyek és árvák megfelelőbb ellátásáról való rendelkezés.

Sajnálatos, hogy egyéb ügyekben, különösen a lelkészválasztás égető kérdésében nem lehetett ezúttal döntő elhatározásokat tenni. Mindnyájan érezzük a veszedelmet, mely egyházunkat némileg túlságosan demokratikus berendezéséből fenyegeti. Látjuk, hogy az egyháztagok szinte korlát nélküli rendelkezési joga az egyház legfontosabb erkölcsi javai felett, a mostani gyöngye hitű társadalomban ferde állapotokhoz vezethet. Azt is látjuk, hogy a hitéletnek és az egyház iránti buzgóságnak olyan mértékű megszilárdítása, aminő mellett ez a teljes autonómia, semmiféle aggodalomra okul nem szolgálhatna, egyik napról a másikra nem remélhető. De másrészt ott áll előttünk világosan az is, hogy a

mi egyházunk élettereje épen az összeség együttműködésében van és nem lehet kétség az iránt, hogy a jogok megnyirbálása igen könnyen a betegségnél károsabb orvosság volna. Az egymással ellentétes szempontok miként összeegyeztetése nyugodt idők feladata volna és senkinek sem lehet csodálkozni azon, hogy a törvényhozó testület felettébb óvatos a meglevő állapotok bolygatásába épen most, amikor a valásnak és az egyházunk előtt páratlanul becses magyar nemzeti létnek annyi sok ellensége leselkedik ránk minden oldalon.

A nagy összeomlás, a gyászos forradalom, a gyilkos békeszerződés olyan állapotokat teremtett nemzetünk és azzal változatlanul egybeforrt egyházunk életében, amelyek közt bármely végleges változtatás elrendelése meg nem mérhető felelősséggel járna. Meg kell érteni és méltányolni kell, hogy a felelős tényezők nem akarták bizonytalan sikerű kísérleteket tenni.

Azok, akik elégedetlenek és akik gyors és erélyes intézkedések szükségét hangoztatják a zsinat fabiusi magatartásával szemben, gondoljanak a négy év előtti eseményekre. Élénken emlékeztünkben van még, hogy a nagy felfordulás idején a mi egyházunkban is sokan és nagyon is hangosan követelték a zsinat azonnali összeülését s a változott viszonyokhoz alkalmazkodó rendelkezések tételét. Élénken emlékszünk erre, csak azok nem szeretnek emlékezni, akik akkor is a leghangosabb kritikuskok voltak, mert lehetetlen be nem látniok, milyen végzetes következtésekkel járt volna, ha akkor az ő követeléseik teljesültek volna. A zsinat elnökségének bölcsessége és higgadtsága megóvott bennünket ettől a veszedelemtől és ez a bölcsesség és higgadtság legjobb iránytűje azóta is egyházi életünknek.

Darányi Ignác főgondnok, akinek igazán nemes és magas szempontoktól vezetett állásfoglalásai legfőbb egyházi testületeink elhatározásaiban páratlanul nagy értékű erőtényezők, a megfontolva haladásnak egy újabb lehetőségét igyekezett adni azzal, hogy indítványával alkalmat adott olyan határozat hozatalára, mely szerint az elnökség belátásához képest a zsinat

egy esztendőnél távolabbi időben legyen összehívható. Mi a magunk részéről szeretnők, ha erre nem volna szükség és ha közállapotaink megengednék, hogy jövő ilyenkor már módjában álljon a zsinatnak a sok téren várva várt újításokat és javításokat megtenni. De épenúgy, mint a nagyérdemű főgondnok, teljes bizalommal vagyunk a zsinat elnöksége iránt, hogy ezzel a nagy felhatalmazással csak akkor fog élni, ha egyházunk közjára úgy kívánja.

Egyház

Egyházunk nagygyűlései.

A zsinat hatodik ülészsaka szeptember 19-én délelőtt It össze Budapesten a konventi székházban. A tagok nagy számmal jelentek meg; — az elnökségen kívül ott voltak a többi püspökök és főgondnokok, továbbá egyebek közt György Endre, Némethy Károly, gróf Teleki József, gróf Ráday Gedeon, Szász Károly, dr. Dóczi Imre és református egyházi életünk sok más kitünősége.

Baltazár püspök szép imádsága után gróf Degenfeld József világi elnök mondott megnyitó beszédet, melyben kegyelettel emlékezett meg IV. Károly király haláláról, kinek emlékét a zsinat jegyzőkönyvébe iktatta. Majd Sass Béla jegyző ismertette a legutóbbi ülészsak óta történt változásokat a zsinati tagok személyében s ezzel az első — pusztán formai ülés befejeződött.

Másnap a múlt ülészsak óta történt elnökségi intézkedések meghallása után a lelkészválasztási törvényjavaslat került napirendre, amelynek történetét és főelveit Révész Kálmán püspök adta elő. Boér Elek és Kun Béla az egyházalkotmányi bizottság nevében azt kérték, hogy a javaslatot vegye le a zsinat a napirendről és utasítsa a lelkészválasztási bizottságot munkálatának olyan időben közzétételére, hogy ahhoz ne csak a zsinati tagok, hanem az egyházi közvélemény organumai is hozzászólhassanak. A zsinat ilyen értelemben határozván, néhány, az egyházi adóügyet érdeklő elvi határozat után a második ülés is hamarosan véget ért.

Szeptember 21-én a nyugdíjintézeti bizottság előterjesztései kerültek napirendre, melyeket Juhász László esperes, mint előadó, ismertetett. Ezek nyomán a zsinat ugyanolyan határozatot hozott, mint előző nap a konvent, vagyis kimondta a nyugdíjintézeti járulékok tiszteresre emelését és egyúttal a nyugdíjas lelkészeknek 1922 jan. 1-től, a lelkészözvegyeknek pedig 1922 júl. 1-től folyóan az ellátási összegét szintén az eddiginek tiszteresére emelte. Majd Kun Béla előadásában tárgyalván az egyházalkotmányi bizottság jelentéseit, ezek rendén utasította ezt a bizottságot, hogy az egyházszervezete

egészének érintetlenül hagyásával az egyházközségek szervezetére, hatáskörére az egyházközségi tagságra s az egyházközségi fegyelemtartásra vonatkozó törvényjavaslatot terjeszsen elő.

Ezek után a zsinati ülészsak Baltazár püspök imádkozásával befejeződött.

Szeptember 20-án délután ülést tartott az egyetemes konvent is. Itt különösen a protestáns tábori püspökség ügye kötötte le a figyelmet. Ennek szabályzatát véglegesen elfogadták s nyomban megtartották a jelölést, egyenlő helyen ajánlván betürend szerinti a következő lelkészeket: Göde Lajos, Nagy Ferenc, Soltész Elemér.

Köszönettel vette tudomásul a konvent az egyház részére adott államsegélyek jelentékeny felemelését és ezzel kapcsolatban javaslatokat tett a zsinat elé a nyugdíjintézeti ellátottak ellátásainak felemelése iránt, úgyszintén rendezte a tisztviselők illetményeit.

A nyugdíjasok segélyezésére felhívta a konvent az egyházmegyéket is, amelyeknek evégből rendelkezésére bocsátotta a külföldről érkezett segélyeket, melyekből 2 millió koronát Boér Elek főgondnok hozott Amerikából, akinek ezért köszönetet mondott a konvent. Ugyancsak Amerikából 5 millió koronát hozott erre a célra Baltazár püspök is, akinek erre vonatkozó bejelentése olyan meglepetést okozott, hogy még köszönetet mondani is elfelejtett a konvent.

A konventi ülés után, valamint 21-en délután és délután a konventi rendes bíróság is ülésezett, 8, mind tiszántúli, ügyet tárgyalván. Ezek közül csak egyben változtatták meg az egyházkerületi ítéletet, a két vádlottak egyikét pénzbüntetés helyett azon helyről elmozdításával büntetvén. Bizony az ítéletek elég súlyosak. Az ügyek legnagyobb része a kommunista világból való.

A mai keresztyén egyház betegségének okai.¹

Természeti törvény, hogy ahol a vér egy szervezetből hiányzik, ott a működés és élet megszűnik. Így van az korunk keresztyén egyházával. Ott vesztegel a világtörténelem országútján, mint egy gép gőz- és hajtóerő nélkül. A mellékesavarok talán még működésben vannak, de maga a gép az úthoz viszonyítva kétségtelenül áll. Van a tudománynak egy iránya, amely tagadja, hogy a gőz és vér az élő, működő szervezet számára szükséges volna. Ez az irány a keresztyén élet elemét: „hitt” erőn kívül helyezte. A biblia tekintélye, Isten lelkének működése és hatása a gyülekezetben, esoda, feltámadás, örök élet, mind úgy tekintenek, mint visszacsengések a régi időkből, amelye-

¹ Részlet a hallei református konviktus D. Lang prof. úr vezetése mellett tartott gyakorlatain: „A heidelbergi katekizmus és az egyház” címen felolvasott munkából.

ken ma csak néhány elmaradott theológus esügg még. Egy theológiai materializmus akarja időnkben az egyeduralmat kézbe venni.

Úgy tetszik, áthidalhatatlan ellentét áll fenn ma tudomány és egyház között. Az egyházat a bibliai szöveghez való ragaszkodásában kigúnyolják, lelkész és gyülekezet a pillanatnyi eredményeknek hódolnak, amit látszólag nekik a tudomány nyújt. A korlátozatlan emberi akarat téves útra vitte a protestantizmust!

Hogyan tudna a mai keresztyén szilárdan hinni Jézusban és az apostolokban, midőn azt kell hallania, hogy az a zsolttár vagy bibliai próféta hely, amelyet Jézus és az apostolok szellemi táplálék gyanánt használtak — megbízhatatlan, vagy épen hamis volna. A tudományos theologia ez irányba a keresztyénség legmélyebb gyökereit próbálta átvágni. E félig átmetszett gyökereket azonban nem a keresztyénség gyökerei, hanem egyedül a protestantizmusé! Isten szava és szelleme tovább működik más, alkalmasabb talajon. Nézzük meg a szekták vallásos életét, avagy magáét a római katolikus egyházét.

Egyik vasárnapon felkerestem a helybeli kath. templomot. Mind a három misén hívő és imádkozó keresztyénekkal telt meg a templom, mialatt üresség kong a mi templomainkban. Helytelen lenne tőlünk protestánsoktól, ha szemet hunyánk az ilyen jelenségek előtt. Vagy nézzük meg a szektákat. Ezeknél ma is mély, eleven vallásos élet uralkodik.

Az evang. egyházban, sajnos, csak egyes oázisok vannak még, hol igazi hit uralkodik a szívek felett, mint Bethel, a herrnhuti gyülekezet és a kékkereszt egyesület helyi körei. A Raubes Haus, sajnos, ma nem az már, ami Wichern idejében volt. Az én hazámban és néhány más országban több helyen szintén elszomorító a helyzet. Ahol korábban virágzó növényzet tenyészett, mindenütt pusztaság van ma. A növényzetet kiszaggatta a Számum és felégette a perzselő nap. A felvilágosodásnak új korszaka jött reánk, amely hadat üzent mindennek, ami hit, mindennek, ami az emberi határokon felül van. Akkor a mély vallásosságú emberek egy Angelus Sylvius, egy Novacius a kath. egyházba léptek át és ma egy Foerster úgy nyilatkozik, hogy közelebb áll és jobban vonzódik a kath. egyházhoz. A legnagyobb veszedelem pedig abban rejlik, hogy a legtöbb lelkész és theológus meg van győződve arról, hogy az egyház ma a helyes úton halad.

Tekintsük át a keresztyénség történelmét. *Histria est magister vitae* — mondja a régi latin közmondás — a történelem tanít minket ma is arra, mily messze távoztunk el a helyes irányvonalától.

A másik veszedelem az, hogy sok keresztyén úgy gondolkozik: lehet egyszerre hinni és nem hinni, ma a keresztyén magas, csak szellemileg felfogható igazságairól beszélni és holnap ismét mást gondolni. De senki sem szolgálhat két úrnak, választani kell Isten avagy a Mammon között. A bibliától való eltávozást, amint azt a történet mutatja, mindig nyomon követi a bűnnel szemben való könnyelmű felfogás.

Egyik professzorunk mondotta, hogy Németország mai nehéz helyzetét két tényező készítette

² Halle, a Saale mellett, Németországban.

elő: 1. Nitsche Frigves munkássága és hatása és 2. a „Berliner Tageblatt“.

Mi szeretnénk még egy harmadik tényezőt hozzásorolni; e harmadik tényező: *a theologia liberális iránya*.

Soha se higgyünk olyan emberek magyarázataiban — ha még oly tanultaknak tetszenek is —, akik egy, a bibliától teljesen idegen gondolkörben mozognak, akik azon erőlködnek, hogy a bibliát lélek nélkül, intellektuális úton magyarázzák meg. Olyan emberekbe helyezzük bizalmunkat, akik a biblia mélységeit a lélek világossága és öntapasztalataikon át tudják megérteni s amellet elég tanultak ahhoz, hogy azt az értelem előtt is világosságra hozzák.

Hogyan is bízhatnók legnagyobb kincsünket, a mi életünk hajóját olyan kormányosra, aki nyílt tengeren sohasem jár és a tengert csak a szárazról tanulta megismerni. Azok az emberek, kik a lélek birodalmában, ahol a biblia mozog, sohasem szárnyaltak még, jobb ha el sem kezdik a bibliát mások előtt magyarázni.

Miért hiszünk mi a bibliában? Azokkal a szavakkal válaszolunk, amelyekkel a heidelbergi káté (Bev. 16. kérdés): „mert az abban foglalt szavakkal, Isten gyermekeinek összes tapasztalatai egybeillenek“. A vallásos keresztyén a biblián keresztül hisz abban, aki a biblia mögött és a biblia felett áll!

Felette örülök annak, hogy a heves küzdelmekben, melyeket e fontos kérdések felett egymással itt vívtunk és vívunk, jó barátot és segítőt találtam a heidelbergi kátében, hogy reá, mint a református egyháztól elismert tekintélyre reámutathatók, hogy a keresztyénség természetfeletti dolgairól és a Szentlélek működéséről szóló korábbi nyilatkozataim, többé nem mint kigondolt eszme jelennek meg, hanem ez a heidelbergi káté által is, mint teljes, pozitív valóság nyer megerősítést.

Hogyan bánik el ma a bibliával a legtöbb kritikus? Hogyan veti meg a biblia legmagasabb és legszebb igazságait? Mivel önéletében sem csodát, sem vallásos öntapasztalatokat nem lel, kimondja eleve a tételt: „csoda nincs!“ Természetes, hogy főtörekvése minden természetfelettit, ami a szövegben előfordul, félremagyarázni. Kutatása nem a hamisítatlan igazság szolgálatában áll többé, hanem annak a törekvésnek szolgálatában, hogyan tudna minden természetfelettit mithosznak, népregenek, széljegyzetnek vagy későbbi betoldásnak kimagyarázni. Így történhetik ma,² hogy a leg tudósabb keresztyén professzorok közül igen sok számára egyszerűen csak látható és megfogható „tények“ léteznek.

Ilyen irányú tudós professzorok kutatásait, mint tudományos teljesítményeket a legmagasabbra becsüljük talán, de sohasem engedjük az ilyen tan befolyását bensőnkben működésre jutni. Szívveljük meg Pál apostol szavát (Kol. 2. 8. 7.), amit a heidelbergi káté is idéz (18. kérdés): „Meglássátok, hogy valaki ne legyen oly, aki bennetek zsákmányt vessen az emberi bölcsességnek és csalárdságra rendeltetett hiába való tudománynak általa, mely emberi rendelés szerint, e világnak betűi szerint és nem a Krisztus szerint vagon“.

³ Különösen Gunkel Ármin Prof. úrnak 1922. téli szemeszterben a Német Ker. Diák Egyesületben tartott előadására gondolunk itt.

Mert van egy nagyobb tanítónk, mint minden emberi tudása e világnak és azaz Úr Jézus Krisztus.

És mégis van tudomány, amely Isten szolgálatában áll. Ez, ha az értelem előtt nem is tud mindent világosságra hozni, nem kísérli meg Isten örökérvényű törvényeit és parancsait megdönteni, hanem megalázza magát az előtt, kinek bölcsesége elérhetetlen és útjai kikutathatatlanok.

Midőn a nagy természettudós Kepler János korszakalkotó munkáját, a „harmonices mundi“-t befejezte, így imádkozott: „Még az van hátra, hogy kezemet és szemeimet végül a bizonyítás táblájáról égre emeljem s a világosság atyjához, áhitatosan és alázattal fohászkodjam. Íme, hivatásom egy munkáját fejeztem be most, avval a lelki erővel, amelyet te adtál nekem. Munkád dicsőségét nyilvánítam ki az emberek előtt“. Majd e szavakkal zárta imáját: „add nekem a te áldásod, hogy ez a mű a te dicsőségedre és a lelkek boldogságára szolgáljon és soha ne ártson“. Sokan azt vélik, hogy a bibliai kutatás már annyira tökéletes, hogy reá, mint biztos alapra építeni lehet. Nem volt nagyobb fájdalom számomra, mint azt látni és tapasztalni, mint építik közülünk sokan egész jövőjüket egy bizonytalan, mindig ingadozó alapon. Amit ma a tudomány hirdet, azt holnap talán megcáfolja, de a Jézus evangélioma ma és örökké ugyanaz. „Az ég és föld elmúlnak, de az én beszédeim soha el nem múlnak“ — mondja Jézus maga. És valóban mi a mi egész theologiai tudományunk az evangéliom örök idejéhez képest? Egy szempillantás! És ha egyszer a protestantizmus addig megy, hogy az Isten ígését, az evangéliomot az élet számára használhatatlannak és értéktelennak találja — Isten talál népet és támaszt nemzetséget, amely életét ismét ez irányvonal szerint rendezi be.

Reménytelen volna tehát vallásos életünk? ez a kérdés merül most fel előttünk. Nem! Fordulatot, isteni erőt kell várunk. Isten támaszt új Luthert, új Zinzendorfot, új Wichernit, akik a protestantizmus veszélyeztetett hajóját ismét biztos vizekre vezetik.

Az egyedül kivezető út.

A mondottak után senki sem kételkedik többé, hogy nagy hiány van egyházi életünkben, továbbá, hogy a protestantizmusnak kell kivezető utat találnia, ha lét-exisztenciáját a jövőre biztosítani akarja. Azok a komoly férfiak, akiknek a prot. és az egész keresztvétség életre keltése valóban szívükön fekszik, jól tudják, hogy csak egyetlen út van, amelyen át az egyház élettelen állapotából ismét életre hozható és ez: „a bibliához való visszatérés“. Ez amint a heidelbergi káté mondja: az Istentől adott íge, a tiszta, csalhatatlan, tökéletes szentségvalóság. Azok a korok, ahol a hit uralkodott — mondja Goethe — mindig a legszebb és legtermékenyebb korok voltak az emberiség életében. A bibliától való eltávolodást mindig a bűnök iránt való könnyelmű engedékenység és félelmetes erkölcsi sülyedés követte. Nem marad tehát ma egyéb hátra, mint egy szót prédikálni ma különösen: el a világtól, el a materializmustól, el önmagunk bűneitől. A bibliához kell visszatérnünk, ez volt a prot. erőssége a múltban és ez lesz a jövőben is. Isten ígését, az evangéliomot kell ismét erőssé és hatóvá tennünk. Így menteni meg a keresztvénséget, megmenteni a protestantizmust. A kath. templomok telve vannak ma is, mialatt

üresség honol a mi templomainkban. Ujjal mutatnak felénk és mondják: nézzétek az eretnekeket, mint fogy náluk a hit, a vallásos élet, mint térnek meg lassanként az anyaegyház kebelére!?

Erre azonban hatalmas „nem“-mel kell válaszolnunk. Mi élünk még és tovább is létezni akarunk. A feladat, melyet Isten a protestantizmusnak adott, még megoldatlan, a benne elrejtett erők még kimerítetlenek. Öntudatos „nem“-mel kell minden ilyen állítást visszautasítanunk, mert a protestantizmus, melynek olyan két alap támasza van, mint az ágostai hitvallás és a heidelbergi káté, még a messze jövőben tovább munkálkodni fog.

Halle.

Horeczky Béla.

Közélet

Levél Csanádból.

A múlt század 90-es éveiben a „Debreczeni Protestáns Lap“-ba Csermőből és Csermőről sok levelet írtam. S nem tudom mi, de valami úgy ösztönöz, hogy azt a megbocsátható szokásomat most újból felvegyem. Tehát engedje meg az igen tisztelt Szerkesztőség, hogyha nem is Csanádról, de legalább Csanádból írjak egy pár sort.

Sokszor eszembe jut az a vers, illetve gyászének, melyet csaknem egy félszázaddal ezelőtt énekeltünk mint diákok *Deák Ferenc* halálakor (1876), *Kisújszállason*:

Egy nemzet ajka zendül gyászimára
E porba omlott honfi sirjánál.
Zokogva sirja könnyeit porára —
Míg szíve érez és míg hona áll.

A szerzőjét nem tudom. Akkor — úgy emlékezem — Mészáros Ferenc tanító urat emlegették, mint aki a szöveget és zenét is írta. Ha a t. Szerkesztőség, vagy a t. olvasóközönség szíves lesz valami fölvilágosítást adni, igen hálás leszek!

Van még két vers a fejemben, melyekről azt sem tudom, hol tanultam, azokat is ide írom, mert most olyan alkalmiaknak látszanak, meg aztán szeretnék valamit tudni a szerzőikről! „

Minden jó magyar szeresse a hont,
Éljen a hon — őseink hazája,
Éljen örökké, ha szívünk, lelkünk kívánja.
Boldogság derül felénk,
Vigan mosolyg ránk az ég.

Üdv s jólét fog ismét — Szép hazánkon lengeni.
Meg ez:

Csatára, csatára lelkesen,
A szent ügyet
Meg nem dönti
Semmi sem.
Jőne bár egész világ
Eltiporni a magyart:
Él az Úr kegyelme s ad
Nékünk erőt s diadalt.

Mindenkor kész tisztelettel s üdvözlettel vagyok az igen tisztelt Szerkesztőségnek
Magyarcsanád (Csanád megye),

alázatos szolgálja

Vadas Gyula,

i. ész.

Vallástanítási tanterv.

A vallástanítási értekezlet javaslata.

a) *Tananyag és cél.*

I. osztály. Ó-szövetségi kijelentés, különös figyelemmel a tiz parancsolatra és a prófétákra. Cél: Megismerése Isten azon munkájának, amelylyel előkészítette Izráelt a Messiás befogadására.

II. osztály. Új-szövetségi kijelentés. Cél: Megismertetni Jézus életében, tetteiben és tanításaiban Isten országát és e földön megvalósításának módját.

III. osztály. A keresztyénség élet- és jellemrajzokban. Cél: Bemutatni hitünk hőseinek életében a keresztyénség ható erejét, amint az érvényre jutott a keresztyén vallás elterjedésében, egyesek és tömegek életének átalakításában.

IV. osztály. A keresztyénség hit- és erkölcsi elvekre foglalva a Heidelbergi Káté igazságainak felhasználásával és a választó tanok kiemelésével. Cél: Az evangéliomi keresztyénség tanításainak összefoglaló megismertetése útján határozott evangéliomi ker. vallási és erkölcsi tudat fejlesztése és megerősítése a konfirmáció előkészítéséül.

V. osztály. A vallás fejlődésének története, betetőzve a bibliai vallás kialakulásával. Cél: A legnevezetesebb vallásalakok bemutatásával szemléltetni az emberiség vallási fejlődését, hogy végül kibontakozzék a keresztyénség abszolút értéke.

VI. osztály. Egyetemes ker. egyháztörténet az egyház megalakulásától a westphaliai békekötésig, főlegintettel az egyház belső életére. Cél: A keresztyénség világhódító hatalmának, belső erejének, az evangéliomtól eltérés következményeinek, a vallás-reform szükségességének, az evangéliomi egyház létharcának és létjogosultsága elismerésének bemutatása.

VII. osztály. Egyetemes ker. egyháztörténet a westphaliai békekötéstől napjainkig, különös figyelemmel a magyar református egyház történetére. Egyházunk mai szervezete. Cél: A létjogosultságot nyert evangéliomi egyház belső ereje, kifejtésének megismertetése és a magyar ref. egyház történetével a Jézushoz s egyházához való hűségre és az egyház intézményeinek megbecsülésére nevelés.

VIII. osztály. Keresztyén hit- és erkölcsstan apologiai modorban. Cél: Hitünk igazságainak és erkölcsi életfelfogásunk rendszerének kifejtése és megvédése a keresztyénellenes irányzatok, szellemi és társadalmi áramlatok ellenében.

b) *Felvilágosító megjegyzések.*

Az I. és II. osztály anyaga ugyanaz, mint az érvényben levő konventi tantervben.

A III. osztály anyagát (Hittan) meg kell változtatni, mert a hittani igazságok megértésére legfelebb az érettebb gondolkodásúak alkalmasak, de az osztály túlnyomó része nincs arra megérve, miután sem személyes hittapasztalata, sem történeti ismeretei nincsenek olyan mértékben, hogy azoknak, mint szemléltető eszközöknek birtokában haszonnal érdeklődhetnének a tanítás anyaga iránt. Ellenben a hithősök, vértanúk, nagy keresztyének, a reformokat sürgető s majd egy szerencsésőbb korban megvalósító, a megjavított egyház nekilendült életét irányító és a külmiszió munkájában fáradó történeti alakok élet- és jellemrajza alkalmas

lesz arra, hogy a tanulókkal szemléltesse a keresztyénség átalakító erejét és a hithősök példájából felkesedést szívjanak magukba Krisztus és az ő ügye iránt.

A IV. osztály a felekezeti öntudat kifermálódásának és az erről szóló bizonyágtételnek, a konfirmációnak ideje. Az előző 3 osztály bibliai és történeti anyaga elegendő szemléltető eszközt szolgáltat arra, hogy a tanulók most már elvekbe összefoglalva és bizonyos rendszerbe tömörítve, a szétessétől megoltalmazva sajátítsák el a keresztyénséget és az elválasztó tanok feltüntetésével, a saját egyházunk elveinek bibliai alapra szilárdításával kialakuljon bennük az öntudatos elhatározás, amely a konfirmáció ünnepélyes aktusában nyer befejezést és szentesítést. Ez be is tetőzi a gimn. alsó tagozatát.

Az V. osztállyal kezdődik a keresztyén öntudat történeti megalapozása. A vallástörténet nem tudományosan felépített dogmák és erkölcsi rendszerek konstrukcióit feltüntetve, isten-nevekkel teltömött, az eszmék fejlődését talán filozófiailag értékelő studium akar lenni, hanem tanításával az a célunk, hogy egyes vallásalakok szentírataiból vett személyenyek, dalok, imák bemutatásával illusztráljuk egyfelől azt, hogy az emberi léleknek mindenkor természetéhez tartozott egy elfojthatatlan vágy a metafizikai kapcsolódás után, másfelől hogy ezt az őseredetli szomjúságot minő erővel s mennyi sikerrel igyekezett kiélegetni. Ebben a studiumban a vallások mint egyes kulturmezők hegyvormai állnak a tanulók szeméi előtt s ezek szemlélete közben meglátják majd, hogy mindenek fölé mily diadalmas magasságban emelkedik a Jézus vallása, amelynek értékelése ekként öntudatos lesz. Szemléltetni óhajtjuk a bibliai vallás fejlődésében is azon isteni vezetést, amely magát a választott népet érleli meg első sorban a Messiás megértésére és befogadására.

A VI. és VII. osztály anyagát felesleges indokolással kísérvünk: egyszerűen koncentrációt óhajtunk létesíteni a világtörténettel. A két évre tervezett anyag ketté választásának mikéntjét logikai és ekonomiai szükség befolyásolja. A westphaliai békekötés mozzanatát határkönek tekinteni logikus annyiban, amennyiben az eredeti alapra visszafektetett, javított keresztyénség csak a békekötés után foghat hozzá, hogy kifejtse és megmutassa a maga belső erejét és világtörténeti jelentőségét: ekonomus annyiban, amennyiben általa arányba kerül a VI. osztály anyagával a VII. osztályé, amelyet jelentékenyen megbővíti a saját felekezetünk történetének beillesztése.

A VIII. osztály anyagául a hit- és erkölcsstan apologiai tárgyalását vettük fel. Ez a tárgy betetőzése a gimn. vallástanításnak, alkalmas megszilárdítani a tanuló életfelfogását s világnézetének vallásos alapra helyezkedése megóvja attól, hogy a vallásellenes modern irányzatok megtévezzék: a vallás elveinek a józan ésszel összeegyeztetése, a józan értelemből igazolása meggyőződéssé érleli benne a hit és tudomány összeférhetőségét, ezt a speciálisan protestáns álláspontot. Ekként vétezzük fel tanítványainkat úgy a tudományos, mint a társadalmi mozgalmakkal szemben, hogy magasabb tanulmányaik hidegebb öveiben el ne szédüljenek és az életnek szélesebb és veszedelmes útvesztőkkel keresztezett mezőin el ne tévedjenek.

Hogy vallástanításunk az egész vonalon a val-

lások nevelés követelményeinek is megfelelően, minden órát énekkel és néhány bibliai vers felolvasásával s rövid magyarázatával kezdünk, amely foglalkozás mintegy 5 percig tart. Énekeink közül a használtabbak szövegét az alsó négy osztályban lehetőleg a tárgyalt anyaggal kapcsolatosan ezután is úgy tanítjuk mint eddig, természetesen az új énekeskönyv nyomán.

Az Országos Ref. Tanáregyesület e tervezetet azzal a kéréssel küldi a vallás tanár urakhoz, hogy ezt és a konventtől hozzájuk leküldendő tantervjavaslatot áttanulmányozni és megjegyzéseiket Lic. Bácz Kálmán pápai főgimn. vallás tanár úrhoz, mint az Egyetemes Tanügyi Bizottság vallás-tani szakelőadójához a folyó 1922. év végéig beküldeni sziveskedjenek.

Különfélék

A lelkészképesítő vizsgálatok Debreczenben a hét folyamán lesznek.

Harangavatás Vencsellőn. Az oláh megszállás kezdetén rablás és gyűjtogatás miatt sokat szenvedett Vencsellő szeptember 10-én avatta fel a háborúban elrekvirált harangja helyébe készített új harangját, amelynek megöntetésére az egyháznak áldozatkészségéről és igaz buzgóságáról ismert tagja: Borsós István földbirtokos és felesége adták az összeget. Az egész gyülekezet ünnepi díszet öltött és áhitattal hallgatta lelkészének, Orosz Tamásnak lélekemelő harangavató imádságát. Az alkalmi istentiszteleten Baráth Imre gávai lelképásztor imádkozott szépen, meghatóan és nagy buzgósággal, az ígéhirdetés szolgálatát pedig Dr. Erdős Károly lelkészképzőintézeti igazgató végezte, akit a szomszédos Gáváról alkalmilag kértek és hívtak át. A harangavatás ténye sokáig élénk emlékezetében marad a kegyes község buzgó lakosságának, amelyre jellemző az, hogy a sok pusztulás után szépen felépítette házait, megújította harangját s még mindig nem gondolt arra, hogy lerombolt s leégett kocsmájának üszkös falait felemelve, tetőalá vonja. Ne is gondoljon rá; akkor szorgalma után fejlődése bizonyos.

Lelkésztanfolyam, közgyűlés. A Református Magyar Lelkészek Egyesületének országos tanfolyama november 2., 3., 4., 5. és 6. napjain, a közgyűlése pedig november 6-án lesz. A jelentkezéseket dr. Erdős Károly theol. professzor címére (Debreczen, Egyháztér 9.) kell küldeni. Jelentkezési határidő október 15. Részleteket a Lelkészegyesület folyó évi szeptember 23-i (33.) száma közöl.

Vallás tanári képesítést nyert Sárospatakon S. o. mogyi József hőmezővásárhelyi főgimnáziumi h. vallás tanár. Gratulálunk.

Dr. Teutsch Frigyes erdélyi evangélikus püspöknek a marburgi jogi fakultás 70 éves születése évfordulóján az utriusque juris doctori címet és méltóságot adományozta honoris causa. Rülka, szép és megérdemelt kitüntetés.

Tanítói egyesülés Erdélyben és a Királyhágó mellékén. A marostordai református tanító-egyesület még augusztus hónapban lelkes és erőteljes felhívást bocsátott ki, amelyben egyesülésre hívta

fel mindazokat a református tanítókat, akik a trianoni békekötés következtében Romániához csatoltattak. „Célunk — írják — a magasabb kulturájú nemzetek tanítóival egy nivóra emelkedni; egyháztársadalmi munkálkodásunkkal a nép jólétét és erkölcsi emelkedettségét fejleszteni, egyházi szervezetünkben megillető képviseltetést keresni, anyagi ellátásunkért küzdeni és azt biztosítani és — hábár új hazában — de kedves szülőföldünkön magyar jellegünket megtartani“. A felhívás alapján szept. hó 11-én Marosvásárhelyen megtartották az első nagy gyűlést. A mozgalom még jobbadán csak Erdélyre terjedt ki, de már igen erős visszhangot keltett a Királyhágómelléki kerület tanítósa köreiben is.

Bankett helyett pályadíj. Azok, akik tiz évvel ezelőtt végeztek a debreczeni református tanítóképzőt, tiz éves találkozóra gyűlvén össze, a szokásos banketi helyett 2500 koronát gyűjtöttek egy pályadíjra, melynek címe: „A hősi kultusz ápolásának fontossága a nemzeti nevelésben“. Az intézet növendékei pályázhatnak. Követésre méltó példa.

Az erdélyi theologiai képzés reformja rendén a biblia eredeti nyelveinek tanulását fakultatív vá tette az igazgató tanács. Nagy eltávozás a tudományos alaptól is, az egyetemes magyar református egyház által megállapított s eddig közösen elfogadott tantervtől is. Sokkal hőlesebb lenne, ha már szükség van kisebb képesítettségű ígéhirdetőkre is, a régi tanulmányi rend épségben tartása mellett, népszerűbb theologiai tanfolyamot rendezni.

Új tanerők a budapesti theol. akadémián. Dr. Pruzsinszky Pál theol. igazgató egy évre felmentést kapván az előadásainak megtartása alól, helyette az egyháztörténelmet Csürös István főgimnáziumi vallás tanár látja el; a héber nyelvet pedig az I. éves Dr. Káliay Kálmán theol. m. tanár, konv. titkár adja elő. Mindkettőjüket szívből üdvözlöljük.

Budapesten, a tavaly szép eredménnyel dolgozó Népszerű Theologiai Tanfolyam október hó 3-án megnyílik.

A Csonka-bihari egyházmegye, az a rész t. i., amelyik elszakított, egyházmegyei tanácsbírákúl Könyves János biharszentjánosi, Tarnóczy Lajos bihari lelképásztorokat, világi jegyzőnek dr. Sarkady Sándor nagyváradi ügyvédet s tanári képviselőnek Varga Dezső tanítónőképző-intézeti tanárt választotta meg.

Halottaink. *Bálint Dezső* sárospataki lelképásztor, az alsózempléni egyházmegye nyugalomba vonult esperese életének 73., lelképásztorkodásának 45., sárospataki működésének 34. évében hosszú és kínos szenvedés után szeptember 21-én jobblétre szenderült. — *Zsindely Jenő* tiszarádi lelképásztor munkás életének 60., lelképásztorkodásának és házasságának 28-ik évében augusztus 18-án elhunyt. — *Dr. Csató Zsigmond*, a békésháti egyházmegye tanácsbírája, nyug. főispán, jószágos és puritán életének 67., házasságának 37. évében folyó hó 12. napján jobb hazába költözött. — *Dr. Kovácsy Sándor*, a budapesti református egyház főgondnoka 80 éves korában súlyos betegségben folyó hó 8-án elhunyt. *Özv. Asztalos Józsefné* szül. Czeglédi Etelka, a debreczeni kollégium tápintézetének hat éven át odaadó vezetője 51 éves korában elhunyt. Legyen áldott emlékezetük!

A svájciak eltörölték a játékházakat, a 22 kanton közül csak 8 nyilatkozott a játékházak meghagyása mellett, míg 14 kanton ellene volt. A kantonok határozatainak kimondása után az egész Svájcban népszavazás rendeltetett el, mely nagy többséggel szintén a játékházak eltörlése mellett nyilatkozott. — A zürichi kanton református zsinata 78 szavazattal 57 ellen elhatározta, hogy ezentúl nőket is felhatalmaz lelkészi funkciók végzésére, de a papnőknek férjhezmenés esetén le kell mondaniok lelkészi állásukról. E. I. Sz.

Kérelem. Mivel „A református egyház helyzete és teendői” c. dolgozatomban 1000-nél több füzetéről van szó, ismételtlen kérem azokat a lelkész és világi urakat, s lelkészi hivatalok és tanintézetek, elemi iskolák vezetőit, akiknek címére azt megküldtettem, hogy vagy a füzetet visszaküldeni, vagy pedig árát megküldeni szíveskedjenek kiadóm címére, hogy velem elszámolhassak. Dr. Nagy István főgimnáziumi tanár, Mezőtúr.

Iratterjesztési értesítés. A Magyar Vallásos Traktátus Társaság, amelynek gyülekezeti életre nézve fontos kiadványai egymásután látnak napvilágot, közli, hogy kiadványait „Mekdsz” kiadóvállalat Budapest, VII., Hársfa-utca 59/b. címen rendelhető meg. Az eddigi kiadványai a következők: Forgács: Lelki próba. K 57.—; Forgács: Vigasztaló irás kisgyermek halálára, K 10.—; Forgács: Utmutatás a gyülekezeti fegyelem gyakorlására, K 46.—; Bereczky: Vigasztaló irás özvegyeknek, K 5.—; Tildy Zoltánné: Édesanyák könyve, K 10.—; Czeglédy: Vallásos versek, K 28.—; Tildy Zoltán: A presbíter kötelessége, K 17.—; Dr. Szabó A.: A vasárnap megszentelése, K 6.—; Dr. Vass: Jobb jövő felé, K 23.—; Vasárnap, K 10.—; Advent, K 10.—; Karácsony, K 10.—; Nagypéntek, K 10.—; Husvét, K 10.—; Tankó-Csánki—Tüdös: A spiritizmus, K 57.—; Dr. Sebestyén: A predesztináció és problémái, K 57.—; Az árakban a 10 % könyvkereskedői felár és a 3 % forgalmi adó már benne foglaltatik. Rendeléseknél 1000 K-án alul a pénz előre beküldendő. Nagyobb összegű rendelést ajánlatosabb utánvétellel feladni. Portóra és csomagolásra a rendelt összeg 10 %-a, de legalább 20 K küldendő. Bizományba csak nagyobb tétel adható külön feltételek mellett. Ugyanott kaphatók a következő kiváló könyvek és füzetek: Bavinck: Modern morál, K 34.—; Doumergue: Kálvin jelleme, K 114.—; Művészet és érzelem Kálvinnál, K 46.—; Foerster: Élet és jellem, K 170.—; Élet művészete, K 170.—; Fosdick: A Mester jelleme, K 91.—; Imádság értelme egysz., K 136.—; simított papíron K 170.—; Hit értelme, K 272.—; Kuyper: Kálvinizmus lényege, K 91.—; Makkay: A halál mysteriuma, K 80.—; B. Pap István: A belmisszió hősei, füzve K 136.—; kötve K 272.—; Pruzsinszky: Hitünk hősei, füzve K 136; kötve K 272.—; Dr. Ravasz László: Kicsoda az ember, K 34.—; Gondolatok, K 170.—; Szikszay: Keresztény tanítások és imák, félvászon K 204.—; egész vászon K 272.—; Victor: Jézus önarcképei, egysz. K 91.—; jobb papíron K 131.—; Az egyén problémája, K 12.—; Csodák természetessége, K 12.—; Walther: Luther jelleme, K 136.—. — Ezekén kívül minden más vallásos könyv és füzet, ifjúsági szindarabok, Koszorú füzetek, zsoltárok stb. megrendelhetők a fent jelzett címen.

Pályázati hirdetés.

A debreczeni református tanítónőképző-intézetnél az 1922—23. iskolai évtől kezdve felállítandó II. gyakorló iskolai tanszékre pályázat hirdettetik. A tanító kötelessége a 6 osztályú gyakorló iskola önálló vezetése és a gyakorló iskola körébe eső egyéb dolgok.

Javadalom: az egyháztól évi 1000 K törzfizetés, 5 izben évi 200 K ötödéves korpótlék, a X. fizetési osztálynak megfelelő lakbér és lakbérpótlék; továbbá a X. fizetési osztálynak megfelelő fiz. kiegészítési államsegély és egyéb pótlékok az államtól.

A megválasztott rendes tagja a református tanítónőképző-intézet tanári testületének.

Pályázhatnak első sorban tanítónőképző-intézeti tanári képesítéssel, másodsorban polg. isk. tanítónői képesítéssel, harmadsorban több évi gyakorlattal bíró elemi isk. református tanítónők. — Egyenlő képesítés esetén előnyben részesülnek azok, akik már sikerrel működtek gyakorló iskolánál; s elsőbbséggel bírnak az 1922. évi I. t.-c. 24. §-a alapján szabályszerű elbírás alá eső alkalmazottak, illetve menekült vagy átköltözők közszolgálati alkalmazottak.

A pályázati kérvények kelően felszerelve a debreczeni református tanítónőképző intézet igazgatóságához a hirdetés megjelenésétől számított 10 nap alatt nyújtandók be.

Debreczen, 1922 szeptember 27.

Toth Árpádné,
igazgató.

Dr. Révész Imre,
az igazg. tanács h. elnöke

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2967—1922. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Magyarország Kormányzója Öfömméltóságának a téli inség előrelátható gyötrelmeinek fenyegetésére figyelmeztető nemes és bölcs szózata megmozdította a magyar társadalom szívét és lelkiismeretét. A társadalom legkülönbözőbb elemei, rang, osztály, párt, foglalkozási és felekezeti különbség nélkül vetélkedve buzgólkodnak, hogy a nyomorúság enyhítéséhez lelkes odaadással és bőkezű aldozókészséggel járuljanak hozzá.

Az Országos Inségnyhító Mozgalom mélyreható emberbaráti, hazafias és társadalmi jelentőségét és krisztusi szeretet munkáiban foglalkozóknak könnyű lesz megérteniök s ezt megértve, meglátniok, hogy a mozgalom sikeréhez ép oly mértékben fűződik a szenvedők könnyeinek letörlése, mint a társadalmi rend és béke fenntartása.

Ezek előrebocsátása után kérem Nagytiszteletet s Nagytiszteleted útján az összes kebelbeli lelkészeket, tanítókat, presbíteriumokat s az összes híveket, hogy adományaikkal és a mozgalom tennivalóiban tevékeny részvétellel mozdítsák elő e nagy és nemes cél minél teljesebb sikerét.

Debreczen, 1922 szeptember 21.

Atyafiságos szeretettel:

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

Pályázat.

A zsadányi református egyház presbitériuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett 3-ik számú tanítónői állásra.

Javadalom: 1. Kézpénz az egyház pénztárából évi száz korona. 2. Megfelelő lakás és kert természetben. 3. Fizetéskiegészítés az államtól.

Kötelesség: Ezidőszerint a III—VI. leányosztályok vezetése, ismétlő iskolások és kézimunka tanítás.

Pályázhatnak református vallású, okl. tanítónők.

Pályázati határidő: október 16. Választás: október 22.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Zsadány (Bihar m.), 1922 szeptember 25.

Bay József,
iskolaszéki elnök.

A derecskei önálló kántori állás pályázatának határideje 1922 október 20-dik napja, este 6 óra.

Pályázat.

A hajdubagosi református egyház pályázatot hirdet egy újonnan szervezett negyedik tanítói állásra.

Javadalom: 1. Kézpénz az egyház pénztárából 1400 korona. 2. Fizetéskiegészítés és segélyek az államtól. 3. Lakbér törvény szerint.

Kötelesség: 1. A presbiterium által megjelölt osztály vagy osztályok vezetése. 2. Kanonikus órákon és lelkes akadályoztatása esetén helyettesítés.

Pályázhatnak református férfi tanítók. Pályázati kérvényhez a kommunizmus alatti viselkedésről bizonyítvány csatolandó.

Pályázati határidő: október 14., választás 15-én. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

Megjegyeztetik, hogy az egyház a pénzvisszonyok helyreállításával az 1400 korona helyett csak 100 koronát fizet.

Református iskolaszék.**Pályázat.**

A hajdúnánási református egyház pályázatot hirdet a XX. számú tanítói állásra. Fizetés: 100 kor. Lakbér: a törzsfizetés negyedrésze. Kötelesség: az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése. Pályázhatnak református vallású férfi- és nőtanítók. A kommunizmus alatti viselkedés igazolandó. Véglegesen el nem helyezett (B-listás) menekültek előnyben. Pályázati határidő: okt. 16. Az állás azonnal elfoglalandó. Közelmúltban hirdetett pályázatunkon részt vettek, akiknek okmányaik még nálunk vannak, levéllileg ismét jelentkezhetnek. Szabályszerűen feltervezt kérvények Kolozsvári Mihály iskolaszéki elnök címére, Hajdúnánás, küldendők.

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata tulajdonát képező

„Méliusz”

könyvkereskedésben az idej

iskolai évre szükséges könyvek

már most beszerezhetők. Írószerek, palatáblák és vesszők, irkák, tollak, ceruzák, radirgummik, előmeneteli, mulasztási, haladási és felvételi naplók, osztálykönyvek, kréták, falitérképek és szemléltető képek legolcsóbban beszerezhetők.

Iskoláknak és egyházaknak külön 10% engedmény.

Tekintettel arra, hogy a rendeléseket a beérkezés sorrendjében intézzük el, kérjük b. rendelését mielőbb megtenni.

„Méliusz” könyv-, papir- és írószerkereskedés Debreczen.